

‘Voor Poetin is Europa de vijand’

De Russische inval in Oekraïne is vanuit Europees perspectief verbijsterend, maar past volledig in de doctrine van Vladimir Poetin waarin de Europese Unie officieel als ‘de vijand’ wordt gezien.

MAARTEN PENNEWAARD

In Kiev gaf Rob Boudewijn trainingen aan Oekraïners over de werking van de Europese Unie. „Dat was een paar jaar geleden en het was eigenlijk tragisch. Het land had zich volledig gericht op het Westen, maar het Westen wil Oekraïne helemaal niet.”

De oriëntatie van het land, dat tientallen jaren deel uitmaakte van het Oostblok, verschoof het vorige decennium naar Europa. Zeker nadat de Russisch gezinde president Viktor Janoekovitsj na hevige protesten van de bevolking tegen zijn beleid vluchtte en in 2014 een democratisch gekozen regering aantrad, werden de ontwikkelingen vanuit het Kremlin met argusogen bekeken.

Al tientallen jaren volgt Boudewijn de Europese ontwikkelingen op de voet. Hij heeft zijn eigen trainings- en adviesbureau European Affairs en is als docent/onderzoeker verbonden aan de Thorbecke Academie (European Studies) van hogeschool NHL Stenden. In het verleden was hij verbonden aan Instituut Clingendael.

„Na de val van de Muur in 1989 zijn wij in het Westen verleerd om te denken in invloedssferen”, legt Boudewijn uit. Dat moment werd hier

In Moskou kijken mensen naar de toespraak van Vladimir Poetin waarin hij de inval in Oekraïne aankondigt. FOTO EPA

beschouwd als de overwinning van het vrije Westen op de Sovjet-Unie en haar vazalstaten. „Oorlog is voor ons ondenkbaar geworden. De Europese Unie is juist ook opgericht om landen zo sterk met elkaar te verweven dat het onzinnig zou zijn als het ene land het andere zou aanvallen.”

Maar vanuit Russisch perspectief liggen de zaken anders. „Rusland heeft het Westen nooit aangevallen, maar wij zijn wel twee keer Rusland binnengevallen (tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog)”, stelt Boudewijn. Het op enige afstand houden van dat Westen is dus niet onlogisch.

Poetin gaat nu echter een stap verder door een Europees land met militaire middelen aan te vallen. „Dat is niet goed te praten, maar het is geen verrassing. In de huidige veiligheidsdoctrine van Rusland wordt de Europese Unie beschouwd als de

‘Wij in het Westen zijn verleerd om te denken in invloedssferen’

vijand. En Poetin heeft daarin laten vastleggen dat Rusland het recht heeft in te grijpen ‘daar waar Russisch wordt gesproken’. Dat is natuurlijk eng, zeker voor de Baltische staten.”

Toch verwacht Boudewijn niet dat de oorlog zal uitlopen op een complete confrontatie tussen Oost en West. „Ik denk dat dit het is. Heel sneu voor Oekraïne, want wij zijn niet bereid om voor dat land een oorlog te voeren. Bij de Baltische staten ligt dat anders: die zijn lid van de NAVO en een aanval op één van hen

zou een complete oorlog kunnen ontketenen.” Op politiek vlak leidt de oorlog wel tot een aardverschuiving, voorspelt de Europakenner. „Deze inval zal leiden tot extreem zware sancties, waarin de Europese Unie zeer eensgezind optreedt.” Het stoppen van toegang tot het internationale betalingsverkeer (Swift), waarover de EU spreekt, is volgens Boudewijn een bijzonder zwaar middel: „Rusland kan dan geen enkele buitenlandse betaling meer doen. Ik denk dat de handel volledig stil komt te liggen en dat heeft voor Rusland zware economische gevolgen.”

Het land kan wel terugslaan: het ‘energiewapen’ is een instrument dat Poetin zeker zal inzetten. „De Europese Unie is gemiddeld voor ongeveer de helft afhankelijk van Russisch gas. Maar in sommige landen is het veel meer. Griekenland is uit de crisis gekomen door voordelige

energiecontracten met Rusland, Italië is er sterk van afhankelijk en Bulgarije zelfs volledig. Wij gaan het ook merken.” Hoe eensgezind Europa dan blijft, moet nog blijken, zegt hij.

Een pro-Russisch regime in Oekraïne is nu Poetins belangrijkste doel, verwacht Boudewijn: „Dan is er weer een buffer tussen Rusland en het ‘vijandige’ Westen.”

De geschiedenis heeft geleerd dat Europa alleen in actie komt bij grote externe bedreigingen en crises. Dat was zo na 9/11 (2001), bij de financiële crisis (2008) en de migratiecrisis (2015). Dit is weer zo’n moment, zegt hij.

„Het wordt een nieuwe werkelijkheid. Want hoe kun je dit ooit nog terugdraaien? Het Westen kan Rusland tien jaar lang sancties opleggen, het land gaat misschien bankroet, maar dat brengt Poetin heus niet op andere gedachten.”